

Отримано: 11 січня 2020 року

Прорецензовано: 23 січня 2020 року

Прийнято до друку: 29 січня 2020 року

e-mail: natadiachuk@gmail.com

DOI: 10.25264/2519-2558-2020-9(77)-95-97

Дячук Н. В. Психолінгвістичне розуміння мовних інтенцій політика. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог: Вид-во НаУОА, 2020. Вип. 9(77). С. 95–97.

УДК: 811.111:81'42

Дячук Наталія Валеріївна,кандидат психологічних наук
Житомирський державний університет імені Івана Франка**ПСИХОЛІНГВІСТИЧНЕ РОЗУМІННЯ МОВНИХ ІНТЕНЦІЙ ПОЛІТИКА**

У статті висвітлюється психолінгвістичне бачення мовних намірів політичного лідера. Зазначено, що мовне середовище будь-якого політика характеризується відкритими та прихованими намірами, ідеями, планами тощо. Мовна поведінка політика наділена різним змістом (емоційним, естетичним, логічним, чуттєвим). Розуміння мовних інтенцій політика здійснюється за допомогою психолінгвістичного методу дослідження, а саме інтеннт-аналізу, що допомагає глибоко зануритися у текст промови та віднайти приховані інтенції мовця. Текстом дослідження мовних інтенцій політика стала інавгураційної промови виголошеної нинішнім президентом США Дональдом Трампом. Визначено провідну ідею промови та зазначено, що наміри мовця орієнтовані на окреслення процвітаючого майбутнього для його країни та народу.

Ключові слова: мовні інтенції, політичний дискурс, інтеннт-аналіз, блок, політичний лідер.

Nataliia V. Diachuk,

PhD

Zhytomyr Ivan Franko State University

PSYCHOLINGUISTIC UNDERSTANDING OF A POLITICAL LEADER'S SPEECH INTENTIONS

The article highlights the understanding of speech intentions hidden in the political discourse. In order to interact with the audience naturally and smoothly it is essential for a political leader to operate with the intentions of utterances sufficiently.

This paper proposes a psycholinguistic method of speech intention understanding based on President Donald Trump's inauguration speech. The method of a political text study is known as intent-analysis is regarded to be one of the most effective in analyzing political leader's intentions, ideas and ambitions. The technique uses a political discourse with intention tags to regard the intention of separate paragraphs, sentences or even separate lexical units. The intent-analysis of the research went through several stages from choosing the decisive blocks from the text to analyzing the most influential concepts that made the ideas of the blocks and finished with singling out the key speech intentions and drawing conclusions.

A political inaugural speech analysis has shown that the most beneficial intention lying in Donald Trump's inaugural speech aims at establishing good relations with bordering countries and the whole world by making his own country and American citizens the most prosperous amongst other nations. The general mood of the political text under discussion is fully optimistic that is found out via semantically positive units.

Key words: speech intentions, political discourse, intent-analysis, block, political leader.

Постановка проблеми. Процес продукування мови починається і керується чіткими уявленнями про те, що сказати, тобто наміром або довербальним повідомленням. Цей намір може також функціонувати як стандарт точності, за яким можна виміряти фактичну продуктивність. Специфіка спілкування дуже складна, оскільки у даний процес залучаються різні когнітивні та рухові навички. Процес розмови починається з фіксованих намірів, які згодом реалізуються у мові. Ці наміри мають додаткову функцію забезпечення показника правильності висловлювання [1]. Але емпірично дослідженої конкретної природи цих намірів в значній мірі не визначено. Це частково пов'язане з великою складністю вивчення суб'єктивного аспекту цього когнітивного процесу, що свідчить про **актуальність** даного дослідження. Тому **метою** нашого дослідження стало вивчення природи мовної інтенції – одного з найперспективніших та найпотужніших напрямків дослідження мовної комунікації. Інтенція розглядається науковцями як намір мовця, що розкриває потаємний психологічний зміст його комунікативного меседжу та прямо пов'язана зі змістом діяльності, потребами та установками. **Об'єктом** дослідження було обрано інавгураційну промову нині діючого 45-го президента Сполучених Штатів Америки – Дональда Трампа [5].

Огляд останніх досліджень і публікацій. Політичний дискурс як важливий аспект комунікативного впливу став джерелом для дослідження для багатьох вчених, а саме: Н. В. Кондратенко, Л. Л. Славова, О. О. Чорна, Ф. С. Бацевич, Н. В. Кутуза, О. М. Холод та ін. Не менш важливе місце питання політичної риторики займає серед закордонних вчених (Т. А. ван Дейк, М. Едельман, С. Іссерс, Дж. Лакофф, П. та ін.). Питання інавгураційних промов жваво вивчали О. В. Спиридовський, О. Й. Шейгал, О. В. Горіна, А.Т. Тазміна та ін.

Певні аспекти функціонування мовної особистості висвітлено у працях Л. І. Мацько, О. О. Потєбні, М. С. Васьуленка, С. Я. Єрмоленка, М. І. Пентилук та ін.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів. Мовленнєва поведінка мовця в суспільстві визначається як інтенціонально спрямована, що має на меті значний вплив на слухача. Вона суб'єктивно націлена на специфічний предмет, активність свідомості особи [4]. Відтак, будь-яке повідомлення (усне чи письмове) вміщує в собі одну або більше інтенцій.

Мовна інтенція – намір мовця виразити певну комунікативно-значущу доцільність, використовуючи мовні засоби. Сутність мовних інтенцій виявляють її потреби, мотиви та цілі. Ці показники зумовлюють мовні вчинки та слугують денотатами мовного твердження. Мовні інтенції характеризують мовленнєвий тон комуніканта [2]. Отже, мовна інтенція – закономірна, керована нормами та принципами соціально-мовної поведінки мовленнєва операція, що має на меті звернутися до адресата у тому чи іншому мовному випадку.

Наше дослідження присвячується текстоутворюючим мовним інтенціям, оскільки базується на низці висловів політика, що утворює текст. Виразення інтенцій у тексті між оратором та аудиторією прогнозує існування двох етапів: фокусування на об'єкті та вираження мовцем власного відношення до нього. Дослідження інтенцій включає в себе виокремлення наявних інтенцій в тексті та їх експертне оцінка. Якщо не вдається віднайти в тексті яскраво виражені мовні інтенції, подальшій стадії передусе його перетворення наступним чином: лаконічна заміна лексичних частин такого ж смислового забарвлення з оптимальним відтворенням хронології тексту та опущенням фальшивих припущень; видалення незначних елементів, що конкретизують основні моменти їхнього змісту [3].

Методом дослідження слугує метод запозичений з психолінгвістики, знаний як інтенс-аналіз, який дає змогу об'єктивувати приховані від безпосереднього сприйняття сторони мовленнєвого матеріалу, тобто розкриває підтекст, закладений у нього комунікатором та дозволяє виявити його реальне ставлення до певного об'єкту, події, ситуації тощо.

Метод інтенс-аналізу ґрунтується на намірі, цілі, направленості на свідомість людини, на її план дії та її мовні вчинки [5]. Інтенції, які має та висловлює мовець є не просто переживаннями зі своїм змістом та формою існування, що націлене на сприйняття чогось, але й ідентифікацією та аналогією свідомості з тим, на чому ґрунтується увага в даний момент.

Одним із найбільш складних і спірних моментів у використанні зазначеного діагностичного інструментарію є точна кваліфікація інтенцій, адже для певного жанру тексту специфічним є підбір лексичних та граматичних одиниць, які дуже часто слугують способом розпізнання прихованих інтенцій мовця. Основною метою методу є реконструкція картини світу, про яку повідомляє індивід на основі мовної продукції. В основі отриманих даних лежить акт суб'єктивного оцінювання інтенціональної спрямованості аналізованого елемента дискурсу.

Інтенс-аналіз дозволяє реконструювати інтенції мовця згідно його мовленнєвої поведінки, розпізнати та проаналізувати таємний та незримий зміст тексту, що важко детально проаналізувати, застосовуючи інші методики дослідження.

Метод інтенс-аналізу є дієвим у визначенні мовних намірів політичних лідерів. Однією з ключових спрямованих інтенцій політика є агітація виборців, що передбачає заохочення аудиторії, об'єднання сил, спільну інтеграцію та посилення власних позицій [6, 7]. Кожен з цих елементів тісно пов'язаний з колом інтенцій та намірів, які часто, але з різною періодичністю та частотністю з'являються в передвиборній промові з ціллю привернути увагу присутніх, закликати їх до активних чи пасивних вчинків різних видів [8].

Процедура дослідження. Застосування інтенс-аналізу для вивчення текстів політичного спрямування має на меті пояснити широке поле питань, від соціальних, психологічних до індивідуальних та загальногромадських. Інтенс-аналіз охоплює та вирішує вплив мовних засобів на свідомість натовпу, картину світу слухачів та їхнє світосприйняття.

Інтенс-аналіз нашого дослідження проходив у три етапи. Перший етап операції інтенс-аналізу ґрунтувався на виділенні певних специфічних питань та визначення зв'язків та відношень між елементами та ознаками досліджуваних питань. На другій стадії кожній характеристиці приписувалося конкретне значення за наступними показниками: моральність, динамізм, компетентність. Останній етап ґрунтувався на узагальненні результатів з подальшим оцінюванням за двополюсними шкалами: моральність – аморальність; динамізм – пасивність; компетентність – некомпетентність, наприклад «+1», «0», «-1».

Для здійснення інтенс-аналізу ми обрали інавгураційну промову 45-го президента Сполучених Штатів Америки – Дональда Трампа.

На першому етапі дослідження виділяємо ключові пропозиції. З цією метою звужуємо інформацію, опускаючи мало-значиму інформацію. Згодом віднаходимо предикати, що наповнюють головні категорії.

1. Громадяни Америки (the citizens of America):

- ✓ об'єдналися, щоб відновити країну (*we now joined in a great national effort to rebuild our country*)
- ✓ повернули собі владу (*we are transferring power from Washington, D.C. and giving it back to you, the American People*)
- ✓ платити власну ціну за процвітання Вашингтону (*Washington flourished – but the people did not share in its wealth*)
- ✓ відтепер контролюють уряд (*our government is controlled by the people*).
- ✓ знову почнуть перемагати (*will thrive and prosper again; America will start winning again, winning like never before*).

2. Попередня правляча партія (another party)

- ✓ діяла в своїй інтересах (*Washington flourished – but the people did not share in its wealth; Politicians prospered – but the jobs left, and the factories closed; The establishment protected itself, but not the citizens of our country*)
- ✓ насолоджувалася усіма бонусами (*Their victories have not been your victories; their triumphs have not been your triumphs*)
- ✓ виділяла гроші на іноземну промисловість, а не американим (*enriched foreign industry at the expense of American industry; and spent trillions of dollars overseas while America's infrastructure has fallen into disrepair and decay. We've made other countries rich while the wealth, strength, and confidence of our country has disappeared over the horizon*).
- ✓ захищала кордони інших країн (*We've defended other nation's borders while refusing to defend our own; Subsidized the armies of other countries while allowing for the very sad depletion of our military*)

3. Ми (Трамп та громадяни США) (We are one nation)

- ✓ будемо визначати курс Америки і курс світу (*Together, we will determine the course of America and the world for years to come*).
- ✓ все зробимо (*we will get the job done*)
- ✓ дивимося тільки у майбутнє (*we are looking only to the future*).
- ✓ хочемо, щоб нас почули у кожному повсюду (*to be heard in every city, in every foreign capital, and in every hall of power*)
- ✓ будемо застосовувати нову стратегію (*a new vision will govern our land*).
- ✓ розбудуємо країну (*We will get our people off of welfare and back to work – rebuilding our country with American hands and American labor; We will build new roads, and highways, and bridges, and airports, and tunnels, and railways all across our wonderful nation*)
- ✓ повернемо Америці силу (*We will follow two simple rules: Buy American and Hire American; ... but rather to let it shine as an example for everyone to follow*)

4. Дональд Трамп (I)

- ✓ буду боротися за вас (*I will fight for you with every breath in my body*)
- ✓ ніколи не підведу вас (*I will never, ever let you down*)

Як бачимо, в результаті усього виокремлення ключових категорій, утворилися два полюси: попередньо правляча партія (діяла у своїх інтересах) у протиставленні категорії Дональд Трамп разом з громадянина ми Америки (повернуть Америці силу та владу).

Другий етап нашого дослідження стосувався певного кола зазначених об'єктів, зв'язків та відношень між ними. Критерієм для значущості слугували як мінімум два дескриптори для опису одного з об'єктів. Загальним явищем виступав вияв супротивника як головного об'єкта, з приводу якого визначаються негативне оцінювання та боротьба пропозицій.

Визначення опонента, який стосується категорії «чужий» створює категорію «свій», тобто утворює дві осі, а саме блок «ми» та блок «вони».

Отже, головний об'єкт у тексті, який характеризується різко негативними оцінками (блок «вони» / «чужий») – попередня правляча партія. Протиставний об'єкт (блок «ми» / «свій») – 45-й президент США – Дональд Трамп, який обожає себе з народом США.

Третій етап має на меті оцінити кожну групу понять за параметрами моральності, динамізму, компетентності (див. табл. 1).

Таблиця 1

Оцінка об'єктів

№	Назва об'єкта	Оцінювання за параметрами		
		Моральність	Динамічність	успішність
1.	Попередня правляча партія	-1	+1	-1
2.	Ми	+1	+1	0

Першому об'єкту приписуються ознаки моральності та успішності. Водночас він класифікується як моральний (-1). Другий об'єкт, навпаки, класифікується високоморальним (+1). Водночас велика питома вага активних конструкцій під час опису другої групи (ми повернемо... *We will bring back our jobs. We will bring back our borders. We will bring back our wealth. And we will bring back our dreams. We will get our people off of welfare and back to work – rebuilding our country with American hands and American labor. We will reinforce old alliances and form new ones*), побудуємо... (*We will build new roads, and highways, and bridges, and airports, and tunnels, and railways all across our wonderful nation. We will get our people off of welfare and back to work – rebuilding our country with American hands and American labor*), об'єднаємо: unite the civilized world against Radical Islamic Terrorism, which we will eradicate completely from the face of the Earth) спричинюємо посилення її динамічності/активності.

Висновки та перспективи. Результати нашого дослідження здійснені через призми інтент-аналізу дали змогу виділити такі провідні аспекти прагматичного спрямування тексту промови:

1. Найчастіші концептуальні поняття, що стали ключовими у промові політичного лідера Америки є влада та народ.
2. Коло обговорюваних дійових осіб промови, яка досліджувалася звузилося до двох блоків: блок «ми»: народ разом з Дональдом Трампом, який виходить на перше місце по важливості та блок «вони»: попередня влада, яка все ж буда не достатньо сприйнятливою для народу Америки.

3. Загальна тональність представленого політичного тексту має оптимістичний характер вираження, який реалізуються за допомогою лексичних одиниць з позитивною семантикою (*future; a new vision; America First; great prosperity and strength; winning; dreams; Buy American and Hire American; own interests; shine as an example; thrive and prosper again; to free the Earth; glorious freedoms; God Bless You, And God Bless America*)

4. За допомогою специфічних лінгвістично виражених одиниць та окличних форм звучить заклик до дій (*We Will Make America Strong Again. We Will Make America Wealthy Again. We Will Make America Proud Again. We Will Make America Safe Again. We Will Make America Great Again*)

Переформувавши та звівши зміст інтент-аналізу усього тексту до мінімальної смислової одиниці (пропозиції), приходимо до висновку, що провідна ідея тексту полягає в тому, що влада повернулася до народу і жити стане краще, ніж було. Це і є саме той сенс, який намагався імпліцитно висловити мовець. У формуванні образів дійових осіб мовець обережно орієнтує слухача на негатив щодо попередньої влади та позитив щодо майбутнього країни, нового президента та його діяльності.

У майбутньому вважаємо за доцільне провести компаративний аналіз інавгураційних промов згідно гендерного аспекту, а саме проаналізувати чи однакові наміри реалізують у своїх промовах політики-жінки та політики-чоловіки та які психолінгвістичні методи впливу на публіку вони використовують.

Література:

- Lind, A. On knowing and motivating one's choices – Markers of uncertainty and cognitive load in manipulated choice-reports. Unpublished BA Thesis, Centre for Language and Literature, Lund University. 2006.
- Базалій Ю. М. Мовна особистість, шляхи її формування. 2012. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/4911/1/Bazalij.pdf>.
- Засекіна Л. В. Психолінгвістична діагностика. Луцьк: РВВ «Вежа», 2008. 188 с.
- Застровська С. О. Загальне поняття мовної особистості. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2011. № 6. С. 159.
- Інтент-аналіз як засіб дослідження модальнісних особливостей конструкту організаційної ідентичності. *Проблеми сучасної психології*. 2014. URL: <http://problems.kpnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/58/2017/01/26-46.pdf>.
- Славова Л. Л. Мовна особистість політика у дзеркалі образноасоціативного сприйняття: США-Україна. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2014. Вип. 47(2). С. 335–345.
- Чорна О. О. Гендерна спрямованість ритуальних політичних промов. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2016. № 145. С. 236.
- Чучвара А. Формування методології дослідження політичного дискурсу в Україні: практика використання контент-аналізу. *Мова і суспільство*. 2015. № 6. С. 23–34.

Список джерел

- President Donald Trump's Inauguration Speech. URL: <http://abcnews.go.com/Politics/full-text-president-donald-trumps-inauguration-speech/story?id=44915821>.